

FINANSTILSYNET

THE FINANCIAL SUPERVISORY
AUTHORITY OF NORWAY

Norske banker og kredittforetak

Likviditet og soliditet

1. kvartal 2017

DATO:
26.06.2017

Innhold

1	LIKVIDITETSRISIKO	6
1.1	Situasjonen i penge- og kapitalmarkedene	6
1.2	Likviditetsreserve	7
1.3	Stabil finansiering	8
2	SOLIDITET	11
2.1	Kapitaldekning	11
2.2	Uvektet kjernekapitalandel	13

Innledning

Det er i rapporten gjort en oppsummering og vurdering av hovedstørrelser på soliditet, uvektet kjernekapitaldekning (leverage ratio), likviditetsreserven (Liquidity Coverage Ratio (LCR)) og stabil finansiering (Net Stable Funding Ratio (NSFR)), for norske banker¹. Utviklingen vises for tre grupper av banker, store banker² (DNB Bank, SR-Bank, Sparebanken Vest, SpareBank 1 SMN, Sparebanken Sør, SpareBank 1 Østlandet og SpareBank 1 Nord-Norge), mellomstore banker (øvrige banker med forvaltningskapital over 10 milliarder kroner) og mindre banker (banker med mindre enn 10 milliarder kroner i forvaltningskapital). Tallene er fortsatt under revisjon, og det må tas forbehold om at det kan komme endringer.

¹ Konsern for banker som leverer konsolidert oppgave og morbank for øvrige

² Nordea Bank Norge, som inngikk i gruppen store banker, ble omdannet til filial i januar 2017. Tallene for gruppen er justert tilbake i tid.

Sammendrag

Så langt i 2017 synes ikke finansmarkedene å ha blitt betydelig negativt påvirket av politisk usikkerhet. Risikopåslagene på norske OMF og seniorobligasjoner er ytterligere redusert fra årsslutt.

LCR for bankene samlet sett var 137 prosent ved utgangen av første kvartal 2017. De mellomstore og mindre bankene hadde en svak økning i LCR sammenlignet med utgangen av 2016, mens de store bankene hadde en svak nedgang i LCR. Alle foretak oppfylte minstekravet til LCR ved utgangen av første kvartal 2017.

Samlet sett for bankene var NSFR 114 prosent ved utgangen av første kvartal 2017, en økning på 2 prosentpoeng fra utgangen av 2016. For de store bankene økte indikatoren med 1 prosentpoeng til 109 prosent i perioden.

Ved utgangen av første kvartal 2017 var bankenes samlede rene kjernekapitaldekning 15,6 prosent, svakt ned fra fjerde kvartal 2016. Uvektet kjernekapitalandel (leverage ratio) var på samme tidspunkt 7,3 prosent, ned om lag 0,4 prosentpoeng fra fjerde kvartal 2016. Ren kjernekapital i forhold til forvaltningskapital var 7,5 prosent.

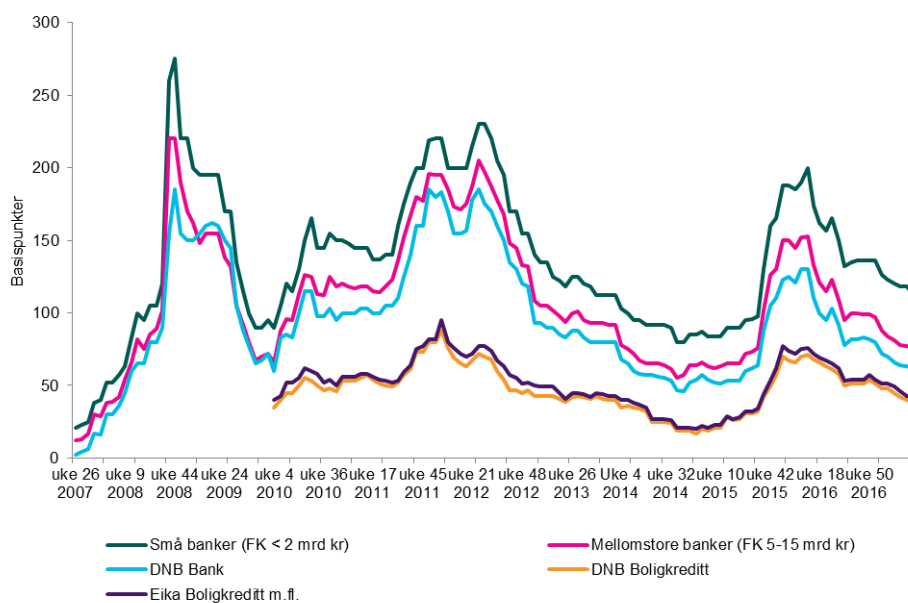
En bank var i brudd med samlet kapitalkrav ved utgangen av første kvartal 2017.

1 Likviditetsrisiko

1.1 Situasjonen i penge- og kapitalmarkedene

Så langt i 2017 synes ikke finansmarkedene å ha blitt betydelig negativt påvirket av politisk usikkerhet. Risikopåslagene på norske OMF og seniorobligasjoner falt relativt kraftig i 2016 og reduksjonen i risikopåslagene har fortsatt i 2017, se figur 1.1.

Figur 1.1: DNB Markets indikative påslag for seniorobligasjoner og OMF, 5 år mot 3m-NIBOR. T.o.m. uke 22 2017.

Kilde: DNB Markets

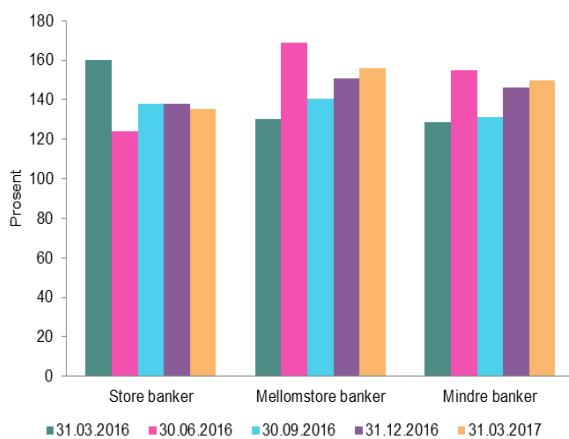
1.2 Likviditetsreserve

Likviditetsreservekravet, LCR, innebærer krav til størrelsen på bankenes likvide eiendeler i forhold til antatt netto likviditetsutgang 30 dager frem i tid under gitte stressforutsetninger.

Finansdepartementet fastsatte 25. november 2015 regler som gjennomfører krav til likviditetsreserve for norske banker, kredittforetak og holdingforetak i finanskonsern som ikke er forsikringskonsern. Reglene trådte i kraft 31. desember 2015. Minstekravet til LCR for banker og kredittforetak økte fra 70 til 80 prosent fra 31. desember 2016. Fra 31. desember 2017 vil minstekravet øke til 100 prosent for alle foretak. Foretak som er utpekt som systemviktige og datterforetak av disse har hatt et minstekrav på 100 prosent helt siden reglene trådte i kraft.

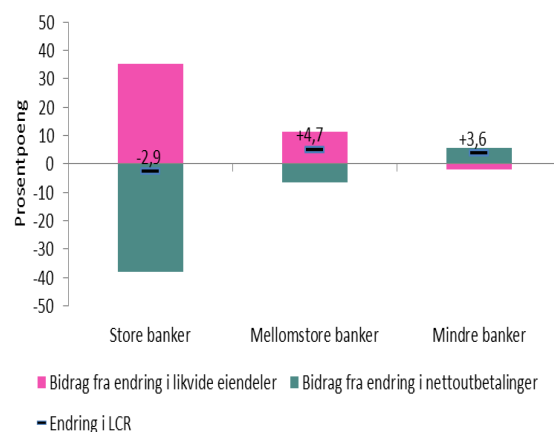
LCR for bankene samlet sett var 137 prosent ved utgangen av første kvartal 2017. Gruppen av de store bankene hadde en LCR på 135 prosent, mens de mellomstore og mindre bankene hadde en LCR på henholdsvis 156 og 150 prosent. De mellomstore og mindre bankene hadde en svak økning i LCR sammenlignet med utgangen av 2016, mens de store bankene hadde en svak nedgang i LCR, se figur 1.2 og 1.3.

Figur 1.2: Total-LCR, vektet gj.snitt

Kilde: Finanstilsynet

Figur 1.3: Endring i total-LCR i siste kvartal, dekomponert

Kilde: Finanstilsynet

To foretak lå under minstekravet til LCR i februar 2017, men ved utgangen av første kvartal 2017 oppfylte alle foretak minstekravet.

Etter EU-regelverket om LCR skal foretakene ha likvide eiendeler som samsvarer med netto likviditetsutgang i foretakets signifikante valutaer (forpliktelser i en valuta som utgjør mer enn 5 prosent av foretakets totale gjeld). Det stilles ikke krav om absolutt samsvar mellom netto likviditetsutgang og likvide eiendeler i de enkelte valutaer. Nasjonale tilsynsmyndigheter kan imidlertid kreve at foretakene begrenser manglende samsvar i en valuta ved å

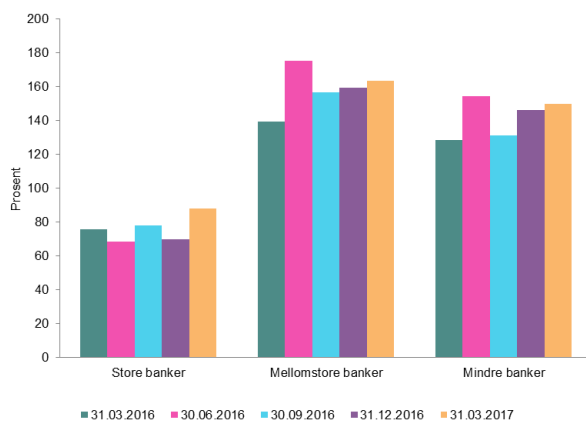
Likviditet og soliditet

fastsette grenser for hvor stor andel av netto likviditetsutgang som kan dekkes med likvide eiendeler i en annen valuta.

Finansdepartementet fastsatte 26. juni 2017 regler for LCR i signifikante valutaer. Foretakene skal som hovedregel ha en likviditetsreserve på minst 100 prosent i hver signifikante valuta. Foretak som har euro eller amerikanske dollar som signifikant valuta, skal ha en likviditetsreserve i norske kroner på minst 50 prosent. For foretak som verken har euro eller amerikanske dollar som signifikant valuta, er det ikke minstekrav til likviditetsreserve i norske kroner. Finanstilsynet kan fastsette grenser for det enkelte foretak for hvor mye netto likviditetsutgang i én valuta som kan dekkes av likvide eiendeler i en annen valuta.

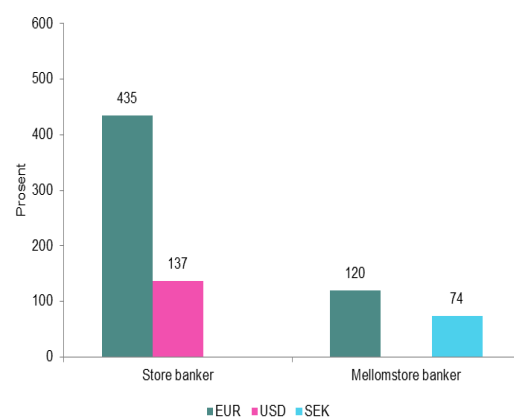
NOK-LCR (likvide eiendeler i norske kroner i forhold til nettoutbetalinger i norske kroner) var 100 prosent for bankene samlet sett ved utgangen av første kvartal 2017. Dette er den høyeste samlede NOK-LCR siden rapporteringen av LCR startet. Det er i hovedsak de store bankene som har økt sine reserver i norske kroner. De store bankene har likevel betydelig lavere NOK-LCR enn de mellomstore og mindre bankene, se figur 1.4. Årsaken er at de har store deler av sin likviditetsreserve i andre signifikante valutaer enn norske kroner, i hovedsak dollar og euro, se figur 1.5. De mellomstore bankene har også noe av likviditetsreserven i andre valutaer, men har størstedelen av sin likviditetsreserve i norske kroner. De mindre bankene har kun likviditetsreserver i norske kroner.

Figur 1.4: NOK-LCR, vektet gj.snitt.
per 31.03.17

Kilde: Finanstilsynet

Figur 1.5: LCR i andre signifikante valutaer enn NOK
per 31.03.17

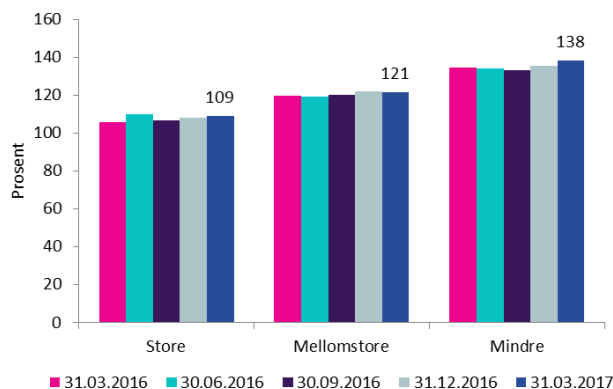
Kilde: Finanstilsynet

1.3 Stabil finansiering

Net Stable Funding Ratio (NSFR) inngår som rapporteringskrav i CRD IV/CRR og måler bankenes tilgjengelige stabile finansiering som andel av nødvendig stabil finansiering. NSFR reflekterer hele institusjonens balanse samt enkelte utenombalanseposter. Nødvendig og tilgjengelig finansiering beregnes ut fra vektorer som reflekterer henholdsvis krav til og grad av stabilitet over en tidsperiode på ett år.

NSFR er ennå ikke endelig utformet, men EU-kommisjonen har definert nærmere bestemmelser knyttet til beregningen av NSFR i sitt forslag til endringer i CRR/CRD IV i november 2016. I forslaget foreslår kommisjonen også innføring av bindende NSFR-krav på 100 prosent fra 2019. Inntil en endelig definisjon av NSFR foreligger i EU, beregnes indikatoren på bakgrunn av Baselkomitéens anbefalinger fra oktober 2014.

Figur 1.6: Total-NSFR, vektet gjennomsnitt

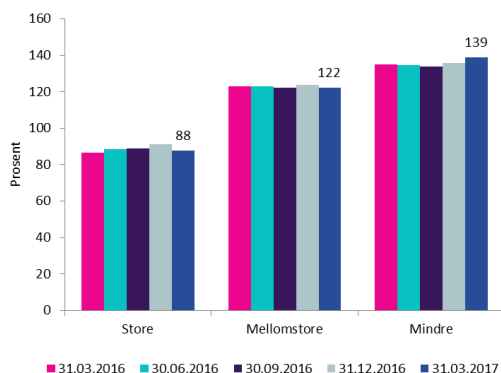

Kilde: Finanstilsynet

Samlet sett for bankene var NSFR 114 prosent ved utgangen av første kvartal 2017, en økning på 2 prosentpoeng fra utgangen av 2016. For de store bankene samlet økte indikatoren med 1 prosentpoeng til 109 prosent i perioden, se figur 1.6.

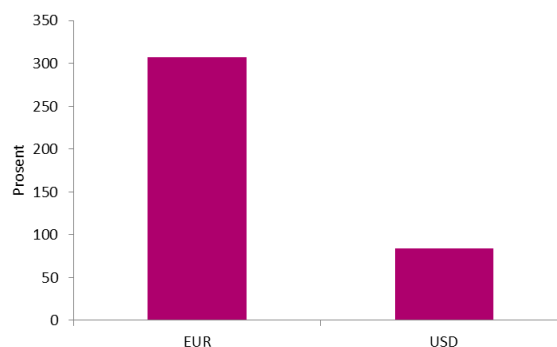
For de mellomstore bankene falt NSFR med 1 prosentpoeng som følge av at økningen i eiendeler som krever stabil finansiering var større enn økningen i tilgjengelig stabil finansiering. De mindre bankene økte NSFR med tre prosentpoeng fra siste kvartal. Dette skyldtes både en reduksjon i eiendeler som krever stabil finansiering og en økning i tilgjengelig stabil finansiering. De mellomstore og de mindre bankene har gjennomgående en høyere NSFR enn de store bankene. Dette skyldes til dels at de største bankene har en større andel markedsfinansiering enn de mellomstore og mindre bankene, og dels at en del av dette har kort løpetid.

Figur 1.7: NSFR i NOK, vektet gjennomsnitt

Kilde: Finanstilsynet

Figur 1.8: NSFR i EUR og USD per 31.03.17. Alle banker

Kilde: Finanstilsynet

Likviditet og soliditet

Ved utgangen av første kvartal 2017 var NSFR i norske kroner 88 prosent for de store bankene, 122 prosent for de mellomstore bankene og 139 prosent for de mindre bankene, se figur 1.7. De store bankene finansierer, i større grad enn de øvrige bankene, sin virksomhet gjennom innlån i utenlandsk valuta. Dermed vil NSFR i norske kroner isolert sett være lavere for de store bankene sammenlignet med de øvrige. Foruten norske kroner er euro den viktigste kilden til finansiering for de store bankene. Sammenlignet med eiendeler som krever stabil finansiering i euro, utgjør tilgjengelig stabil finansiering i euro 307 prosent for bankene samlet. I dollar utgjør tilgjengelig stabil finansiering 84 prosent av eiendeler som krever stabil finansiering, se figur 1.8.

2 Soliditet

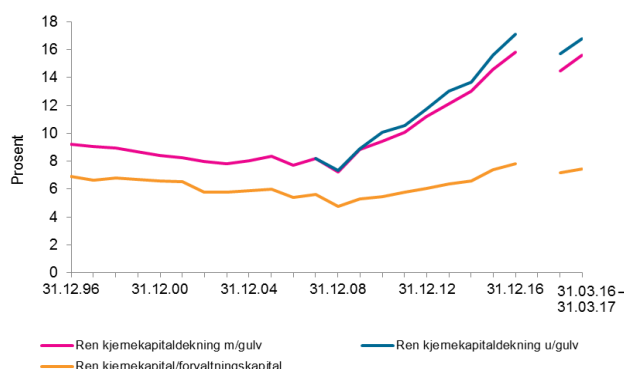
Minstekravet og bufferkravet til ren kjernekapitaldekning i pilar 1 for norske finansforetak er 11,5 prosent av risikovektet beregningsgrunnlag. Pilar 1-kravet består av minstekrav (4,5 prosent), bevaringsbuffer (2,5 prosent), systemrisikobuffer (3 prosent) og motsyklisk buffer (1,5 prosent)³. DNB ASA og Kommunalbanken har i tillegg et bufferkrav for systemviktige banker og kredittforetak på 2 prosent. Pilar 2-krav kommer i tillegg, og skal også dekkes av ren kjernekapital. Kravene til kjernekapitaldekning og kapitaldekning er henholdsvis 1,5 prosent og 3,5 prosent høyere enn for ren kjernekapitaldekning. Motsyklisk bufferkrav øker til 2 prosent fra og med 31. desember 2017.

2.1 Kapitaldekning

Bankenes samlede rene kjernekapitaldekning var 15,6 prosent ved utgangen av første kvartal 2017. Det er marginalt lavere enn foregående kvartal, men en økning fra første kvartal 2016, se figur 2.1. Økningen er et resultat av økt ren kjernekapital i bankene, hovedsakelig som følge av tilbakeholdt overskudd. Samlet risikovektet beregningsgrunnlag har økt siden første kvartal i fjor, noe som isolert sett bidrar til lavere ren kjernekapitaldekning, se figur 2.2. Bankenes samlede kjernekapitaldekning og kapitaldekning var på henholdsvis 17,0 og 19,2 prosent ved utgangen av første kvartal 2017. Uvektet ren kjernekapitalandel (ren kjernekapital i forhold til forvaltningskapital) var på 7,5 prosent, en reduksjon fra 7,8 prosent ved utgangen av 2016.

Kredittforetakenes samlede rene kjernekapitaldekning og uvektede rene kjernekapitalandel var på henholdsvis 18,1 prosent og 5,7 prosent ved utgangen av første kvartal 2017. Den betydelige avstanden mellom risikovektet kapitaldekning og uvektet ren kjernekapitalandel følger av at kredittforetakene har gjennomgående lavere risikovekter.

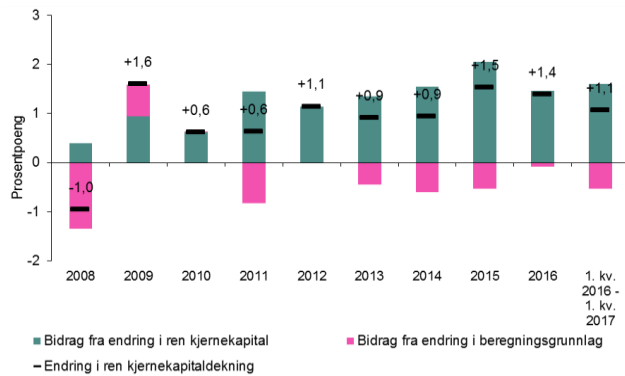
Figur 2.1 Ren kjernekapitaldekning og uvektet ren kjernekapitalandel i norske banker/bankkonsern

Figur 2.2 Endringer i ren kjernekapitaldekning i samtlige banker/bankkonsern (dekomponert)

³ I beregning av motsyklisk buffersats skal andre lands buffersatser hensyntas, slik at foretakenes buffersats kan avvike fra den norske hvis de har eksponeringer mot utlandet.

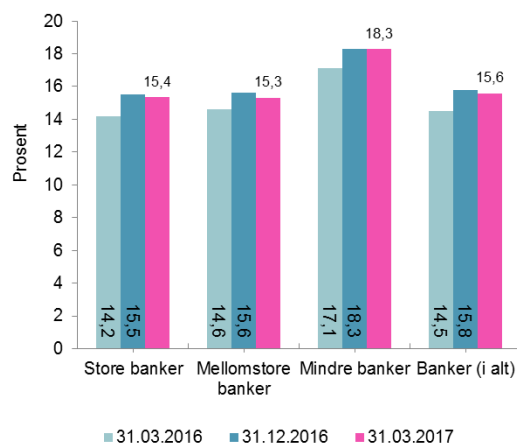
Likviditet og soliditet

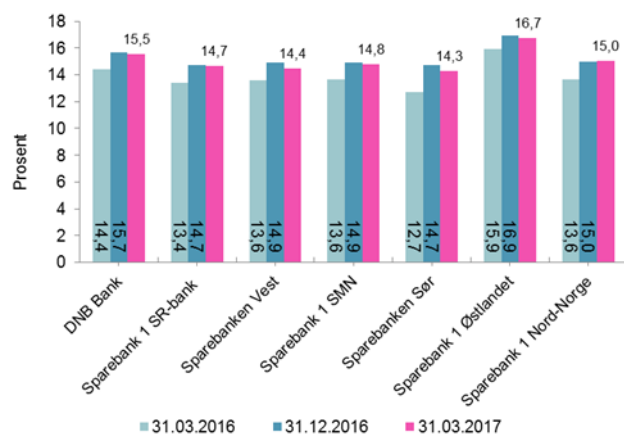
Sparebank 1 Nordvest var i brudd med samlet kapitalkrav for ren kjernekapital og kjernekapital ved utgangen av første kvartal 2017. Banken hadde en ren kjernekapitaldekning på 13,4 prosent og en kjernekapitaldekning på 15,2 prosent, mens det samlede kravet var henholdsvis 13,9 prosent og 15,4 prosent.

Sammenlignet med forrige kvartal, reduserte gruppen av store og mellomstore banker sin rene kjernekapitaldekning, se figur 2.3. Ingen i gruppen av store banker økte ren kjernekapitaldekning, se figur 2.4. Fra og med første kvartal 2017 gjelder nye konsolideringsregler for banker i samarbeidende grupper, som må konsolidere inn foretak der de har eierandeler ned til 10 prosent, mot tidligere 20 prosent⁴. Tre av seks banker som rapporterte med utvidede konsolideringsregler i tillegg til tidligere konsolideringsregler, fikk betydelig lavere ren kjernekapitaldekning. Fra og med første kvartal 2018 vil alle eierandeler i foretak i samarbeidende grupper måtte forholdsvis innkonsolideres.

Figur 2.3: Ren kjernekapitaldekning i norske banker/ bankkonsern

Figur 2.4: Ren kjernekapitaldekning i de syv største bankene (konsolidert)

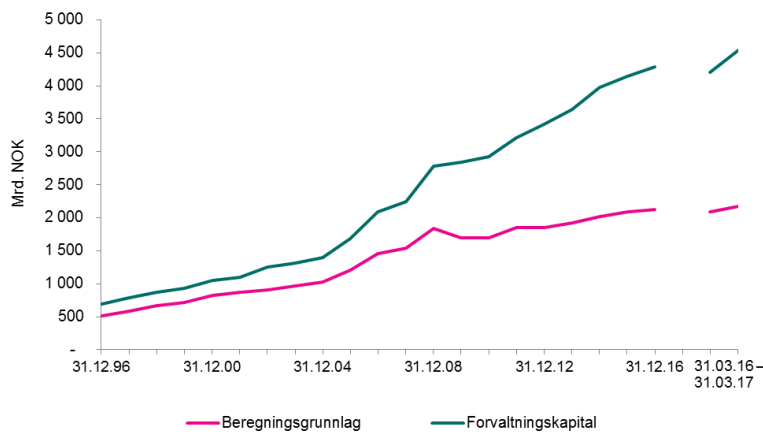

⁴ Flere av Sparebank 1-bankene har tidligere fått innvilget søknad om å konsolidere inn Sparebank 1 Boligkreditt til tross for at hver enkelt banks eierandel har vært under 20 %.

I sammenligning av soliditeten ved utgangen av året med kvartalstall må det tas hensyn til at det er et fåtall av bankene som inkluderer delårsresultatet i ren kjernekapital i kvartalene før årsskiftet. I kvartalsberegningen (første til tredje kvartal) av ren kjernekapital gis kun mulighet for å medregne positivt resultat, hensyntatt forventet utbytte, dersom det er revisorgodkjent.

Avstanden mellom samlet beregningsgrunnlag og forvaltningskapital har økt, og ved utgangen av første kvartal 2017 utgjorde beregningsgrunnlaget under 48 prosent av forvaltningskapitalen. Det økende gapet kan delvis forklares med at vekst i engasjementer med lave risikovekter, som boliglån, i flere år har vært høyere enn veksten i engasjementer med høyere risikovekt. Finanstilsynet strammet inn kravene til IRB-modellene for boliglån i 2014, som isolert sett har bidratt til økt beregningsgrunnlag. Kvaliteten på modellene som brukes av bankene vurderes fortløpende av Finanstilsynet.

Figur 2.5: Beregningsgrunnlag og forvaltningskapital i norske banker/bankkonsern

2.2 Uvektet kjernekapitalandel

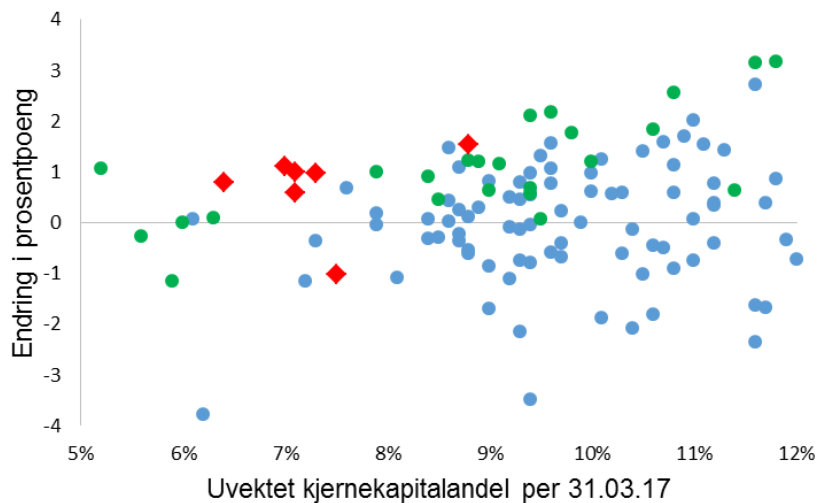
Uvektet kjernekapitalandel (LR) er definert som forholdet mellom kjernekapital og et eksponeringsmål. Det skal ikke anvendes risikovekter, men for utenombalanseeksponeeringer skal konverteringsfaktorer benyttes slik at ikke den fulle nominelle verdien av disse inkluderes. Eksponeringsmålet er dermed ikke risikosensitivt, og en begrensning på uvektet kjernekapital vil derfor fungere som en backstop for et uforsvarlig fall i beregningsgrunnlaget.

Finansdepartementet fastsatte 20. desember 2016 et minstekrav til uvektet kjernekapitalandel på 3 prosent for banker, kredittforetak mv.⁵, med virkning fra og med 30. juni 2017. Alle banker skal i tillegg oppfylle en buffer for uvektet kjernekapitalandel på minst 2 prosent. Systemviktige banker (SIFI) skal ha en ytterligere buffer for uvektet kjernekapitalandel på minst 1 prosent.

⁵ Banker, kredittforetak, finansieringsforetak, holdingforetak i finanskonsern som ikke er forsikringskonsern og verdipapirforetak som har tillatelse til å yte investeringstjenester som nevnt i verdipapirhandelloven § 2-1 første ledd nr. 3 og 6.

Etter en økning gjennom hele 2016, falt uvektet kjernekapitalandel noe for norske banker samlet i første kvartal 2017, og var 7,3 prosent ved utgangen av første kvartal 2017. De store bankene har gjennomgående en lavere uvektet kjernekapitalandel enn de øvrige bankene, se figur 2.6. Samtidig har disse bankene hatt sterkest økning i uvektet kjernekapitalandel siden 2014. Også de mellomstore bankene har økt sin uvektede kjernekapitalandel i perioden. For de mindre bankene har økningen vært mindre markant, men disse hadde allerede i 2014 en relativt høy uvektet kjernekapitalandel. Majoriteten av de norske bankene har en uvektet kjernekapitalandel på mer enn 8 prosent, og har dermed en vesentlig margin ned til kravet (inkl. buffer) på 5 prosent.

Figur 2.6: Uvektet kjernekapitalandel i norske banker (endring fra 31.12.2014 til 31.03.2017)

Kredittforetakene har en portefølje med lavere risikovekter enn øvrige institusjoner, og har dermed også et lavere kapitalkrav relativt til eksponeringsbeløp. Dette fører til at kredittforetakene har en betydelig lavere uvektet kjernekapitalandel enn bankene. Til tross for dette ligger samtlige OMF-foretak over 3 prosent.